

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Румяна Георгиева, член на научно жури в конкурс за академичната длъжност „доцент” по направление 2.2. История и археология (специалност Археология), обявен от НАИМ, БАН в Държавен вестник, бр. 39 от 27.05.2022 г.

Тема на настоящия конкурс е „Културата на гръцките колонии по Западното понтийско крайбрежие”. В него участва единствено д-р Маргарит М. Дамянов, главен асистент в секция „Тракийска археология” на НАИМ, БАН. Подадените от кандидата документи, видно и от приложената „Справка за изпълнението на минималните национални изисквания по Чл. 2б, ал. 2, 3 и 5 от ЗРАСРБ”, отговарят на условията на Чл. 19 и Чл. 24 от ЗРАСРБ и на Чл. 15, ал. 3 и Чл. 18, ал. 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ, БАН.

Маргарит Дамянов е възпитаник на НГДЕК (1990-1995 г.), магистър (2000 г.) и доктор по археология (2006 г.) на СУ „Св.Климент Охридски”, главен асистент в НАИМ, БАН от 2009 г. насам. В обявения конкурс за доцент той участва с богата научна продукция, която включва една монография, текстове в колективен труд (Hermay, A, K. Panayotova, A. Baralis, M. Damyanov, A. Riapov. *Apollonia du Pont (Sozopol). La nécropole de Kalfata (Ve – IIIe s. av. J.-C.). - Fouilles franco-bulgares (2002-2004)* (Bibliothèque d'archéologie méditerranéenne et africaine 5). Paris, 2010) и още 24 (от общо 35) статии и студии, две от които в съавторство, обнародвани в български и чуждестранни научни издания. Част от тях са свързани с участия с доклади или постери в научни конгреси, конференции и семинари, проведени в България и чужбина (САЩ, Испания, Германия, Турция, Румъния, Гърция и Дания). Текстове в каталози (14) и съобщения в АОР (29), създадени най-често в съавторство, както и рецензии на научни трудове (8) допълват библиографския списък на Маргарит Дамянов. Налице е видим баланс между публикации и посочени от кандидата цитирания (над 160) в реферирани, рецензирани и други издания. Забележима част от неговата творческа биография са участието му в научни проекти (Българо-френски проект „Аполония – некрополи и територия“ с ръководители доц. д-р К. Панайотова, НАИМ-БАН и д-р А. Баралис, Лувър - Париж), провеждането на археологически разкопки на територията на Аполония Понтика, както и активната редакторска дейност при издаването на редица тематични сборници и музейни каталози на НАИМ.

Монографията (хабилитационен труд) на кандидата (Дамянов, М. *Чернофирнисова керамика от некропола на Аполония Понтика: типологическо и хронологическо изследване (по материали от обредни огнища, ок. 400 – 250 г. пр. Хр.)*. - Разкопки и проучвания, том XLVIII. София, 286 с. (под печат) е посветена на една категория вази, открити в 45 специфични археологически структури, каквито са т.нар. обредни огнища. В труда са представени намерената в описаните контексти чернофирнисова керамика (Първа глава), илюстрираният каталог на анализиранияте съдове с коментар към разглежданите контексти (Втора глава) и откритата заедно с тях „друга керамика” (Трета глава). В обширното Заключение се съдържат изводи за функцията на дискутираните съдове, за предполагаемия им произход, за тяхната дата, за подбора и срока им на употреба в бита и ритуала, както и за променящата се във времето (по икономически и вероятно политически, според автора, причини) активност на извършваните в некропола пост-погребални практики. Обработен е значителен масив от чернофирнисови съдове (399 каталожни номера, представени чрез 30 форми с различна честота на употреба), както и още близо 170 броя други (т.е. без фирнисово покритие) вази, разгледани в Трета глава. Всички те са коректно категоризирани, а предложената за тях дата е определена въз основа на сравняването им с образци от Атинската агора, Егея и цялото Западно Черноморие. Този подробен анализ е съпроводен от прецизен преглед на типологическото им развитие, довел в някои случаи до коригиране на хронологията на отделни вази, предложена в по-ранни публикации. Начинът, по който е представена изследваната керамика показва професионалния поглед на автора върху различните керамични категории, разпространени в гръцкия свят и черноморските апойкии. Очертаната чрез нея картина обаче щеше да бъде по-коректна, ако коментарът на разглежданите контексти съдържаше кратки, но конкретни данни за съдържанието на всяко обредно огнище, както и ако керамичният ансамбъл в тях беше представен в цялото си многообразие и с еднакво внимание към всеки съд, независимо дали е без или с фирнисово покритие, правен на ръка или рисуван.

Странно впечатление при представянето на този труд прави различното изписване на неговото заглавие в приложения ръкопис и в документите по конкурса (виж *„Справка за изпълнението на минималните национални изисквания...”, с.1; Резюмета на публикации...”, с. 1*), защото не става ясно дали уточнението „... : *типологическо и хронологическо изследване*” в тях е пропуснато поради недоглеждане или е резултат от съзнателна промяна от страна на автора.

Останалите изследвания на кандидата се вписват в няколко тематични кръга, коректно формулирани от самия него в Авторската справка за научни приноси.

Значителна част от публикациите са посветени на погребалните практики в гръцките колонии. В тях педантично са изследвани причините за сходствата и различията на погребалните обичаи в гръцките градове по Западния Понт, посочени са някои специфики на ритуала, а промените в обредността са обяснени с етапите на заселване в колониите (Damyanov, M. 2005, *Necropoleis and Ionian colonisation...*; Damyanov, M. 2005, *Graves with circles...*); Damyanov, M. 2007, *Observations on the necropolis...*; Damyanov, M. et al. 2010; Damyanov, M. 2012; Damyanov, M. 2019, *West Pontic Greek Burial Customs...*). След обнародването на резултатите от проучването на некропола в м. „Калфата” във френско-българското издание от 2010 г., в което М. Дамянов е съавтор, той използва данните от топографията и характеристиката на некропола като надежден извор за възстановяването на историческото развитие на Апология Понтика (Дамянов, М. 2017, *Некрополът на Апология...*).

В друга група изследвания кандидатът привлича всички известни свидетелства за възникването и развитието на гръцките апойкии по Западното Черноморие в сравнителен контекст (главно Одесос, Дионисополис, Бизоне), като обръща специално внимание на приликите и разликите помежду им. Той изследва причините за динамиката на промените в Одесос, чиято значимост и контакти с местното население забележимо нарастват през ранната елинистическа епоха (Damyanov, M. 2006; Damyanov, M. 2010), възстановява пълноценно въз основа на писмените и археологическите сведения историята на Дионисополис (Damyanov, M. 2007, *Dionysopolis, its territory...*) и проследява характера и хронологията на усвояване на крайградските стопански територии при различните гръцки полиси, чиято *хора*, според него, достига своя максимум едва по време на елинизма (Дамянов, М. 2013, *Бележки върху териториите...*). В няколко други свои статии и студии М. Дамянов разглежда различни аспекти от сложните взаимодействия между апойкисти и траки преди и след заселването на гръците по тракийските крайбрежия, като успешно предоставя археологически свидетелства за времето, характера и сферите на контакт помежду им (Damyanov, M. 2015, *The Greek Colonists...*; Damyanov, M. 2018, *First Encounters and...*).

Специален раздел в творчеството на кандидата съставят материалите, посветени на резултатите от проучванията на архаичното селище и на теменоса, открити на остров „Св.Кирик”. Намерените там архитектурни детайли са използвани като доказателства за появата на монументална архитектура в храмовото строителство в Апология

Понтика и за изясняване на неговата хронология, чието начало се поставя още в края на 6 в.пр.Хр. (Panayotova, K., M. Damyanov, D. Stoyanova, T. Bogdanova, 2014; Stoyanova, D., M. Damyanov 2019). Отново свързани с религиозния живот в Аполония са публикациите за светилището на Деметра на нос Скамни, които изследват в сравнителен контекст както самия култ към Деметра и Коре в града, така и открития тук богат керамичен комплекс от архаичната и класическата епоха (Damyanov, M. 2016; Damyanov, M. 2018, *On the Early Date of the Sanctuary...*; Дамянов, 2018, *Светилището на Деметра...*; Damyanov, M. 2019, *Pottery for Demeter...*).

Сред публикациите на М.Дамянов закономерно присъстват и изследвания върху някои намерени в некропола предмети (накити, оръжие), а най-вече - източногръцка и атическа керамика (Damyanov, M. 2007, *Medallion with Peleus...*; Damyanov, M. 2015, *An Early Hellenistic Xiphos...*; Damyanov, M. 2017, *Pottery Assemblage...*; Дамянов, М. 2020, *Материали от античния некропол...*). Към постиженията му в тази област могат да се добавят датирането на амфорите, открити преди десетилетия около надгробна могила на нос Колокита, както и обнародването на т.нар. „псевдо-кипърски“ амфори, използвани за урни в Аполония Понтика през втората половина на 4 в.пр.Хр. (Damyanov, M. 2011; Дамянов, М. 2013, *Нови „псевдо-кипърски“ амфори..*).

Както хабилитационният труд, така и останалите публикации на Маргарит Дамянов са свързани основно с проблемите на гръцката колонизация на Западното черноморско крайбрежие и имат несъмнен принос в изследването на политиката и културата на гръцките апойкии в Древна Тракия. Те го представят като добър познавач на археологията на класическата древност и един от водещите специалисти по темата на обявения конкурс.

Казаното дотук оформя положителното ми становище за цялостното творчество на кандидата. Ето защо убедено предлагам на членовете на научното жури да изберат главен асистент д-р Маргарит Дамянов на академичната длъжност „доцент“.

15.09.2022 г.

София